

SHRnutí
ŠESTÉ STANOVISKO K
ČESKU

PORADNÍ VÝBOR
PRO
RÁMCOVOU
ÚMLUVU O
OCHRANĚ
NÁRODNOSTNÍC
H MENŠIN

Přijato dne 2. července 2025

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ACFC/OP/VI(2024)2

Zveřejněno dne 19. listopadu 2025

Sekretariát Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin
Rada Evropy
F-67075 Strasbourg Cedex
France

www.coe.int/minorities

OBSAH

SHRNUTÍ.....	4
PŘEDNOSTNÍ DOPORUČENÍ.....	6
Přednostní doporučení	6
Další doporučení.....	6
Následné úkoly k tomuto doporučení	7
POSTUP MONITOROVÁNÍ.....	8
Následné činnosti a osvěta související s doporučeními Pátého stanoviska poradního výboru	8
Příprava národní zprávy za šestý cyklus.....	8
Návštěva členského státu a přijetí Šestého stanoviska	8

SHRNUTÍ

1. Během šestého monitorovacího cyklu české orgány nadále prokazovaly, že si uvědomují význam ochrany práv menšin. To se odráží ve skutečnosti, že ochrana národnostních menšin byla zahrnuta do řady iniciativ v oblasti politiky, legislativy a praxe, jako je revize učebních osnov, revize právních předpisů týkajících se osobních jmen a přípravy právních předpisů o financování nových digitálních médií, jakož i do grantových programů v několika tematických oblastech. V některých oblastech ochrany menšin Česká republika vykazuje osvědčené postupy, jako je například poskytování komplexního systému vzdělávání v národních jazycích pro osoby patřící k polské menšině, a podpora Muzea romské kultury v Brně. Některá práva menšin zakotvená v Rámcové úmluvě jsou však uplatňována pouze vůči osobám patřícím k jedné nebo několika národnostním menšinám, zejména pokud jde o používání menšinových jazyků v oblasti médií, výuky jazyků a veřejné správy.

2. Obecně se zdá, že uplatňování práv národnostních menšin brzdí nesystematický přístup a nedostatek zdrojů. Struktury na ústřední úrovni s příslušnými pravomocemi, které jsou rovněž pověřeny dohledem, jsou nedostatečně personálně vybaveny. Navrhované změny v oblasti správy věcí veřejných navíc zbrzdily procesy implementace v některých oblastech a hrozí, že naruší doposud dobrou spolupráci mezi vládou a 15 národnostními menšinami. Přísný výklad a používání nových údajů ze sčítání lidu brání realizaci rozhodnutí přijatých před sčítáním lidu v roce 2021. Řada problémů týkajících se hrubého porušování reprodukčních práv romských žen zůstává nevyřešena z důvodu liknavosti zdravotnických orgánů. Právo osob náležejících k národnostním menšinám na zachování a rozvoj vlastní kultury je u většiny národnostních menšin v České republice omezeno z důvodu nedostatečné finanční podpory kulturních institucí. Socioekonomická práva romských rodin jsou i nadále ohrožena nedostatečným přístupem k základním službám. Poradní výbor se celkově domnívá, že zástupci národnostních menšin se při udržování upřímného dialogu s orgány potýkají s problémy.

Rozsah použití a sčítání lidu

3. Úřady považují za národnostní menšiny skupiny, které jsou jako takové označeny zákonem o Radě vlády pro národnostní menšiny. V červenci 2024 vláda schválila žádost Gruzínců o zastoupení v tomto orgánu, a to s účinností od října 2024 po schválení revidovaného zákona o Radě vlády. Rada vlády nyní zahrnuje představitele 15 národnostních menšin (běloruské, bulharské, chorvatské, gruzínské, německé, řecké, maďarské, polské, romské, ruské, rusínské, srbské, slovenské, ukrajinské a vietnamské).

4. V roce 2021 bylo zorganizováno Sčítání lidu, domů a bytů. Navzdory opatřením přijatým státními orgány s cílem zvýšit povědomí o sčítání lidu mezi osobami příslušnými k národnostním menšinám pokračoval a prohloubil se dlouhodobý trend, kdy značný počet respondentů (31,6 %) „národnost“ (etnickou příslušnost) neuvedl.

Právní a institucionální rámec pro ochranu národnostních menšin

5. Určitá práva osob náležejících k národnostním menšinám, například týkající se zřízení výboru pro národnostní menšiny a topografických označení v jazyce menšiny, závisí na podílu stálých obyvatel obce s českým státním občanstvím („obyvatelé obce“) v dané obci (10% hranice všech „obyvatel obce“ v obcích a 5% hranice v regionech podle sčítání lidu). Podle výsledků sčítání lidu z roku 2021 však hranice 10% dosáhly pouze osoby patřící k polské menšině a hranice 5% osob patřících k národnostním menšinám není dosažena vůbec. To znamená, že tato menšinová práva se ve skutečnosti vztahují pouze na osoby patřící k jedné národnostní menšině, a to pouze na místní (obecní) úrovni.)

6. Kromě stávající Rady vlády pro národnostní menšiny byla v roce 2022 zřízena instituce vládního zmocněnce pro záležitosti romské menšiny. Společně s Radou vlády pro záležitosti romské menšiny poskytuje institucionální základnu pro realizaci opatření na ochranu práv osob patřících k romské menšině. Obecně je však personální kapacita vnitrostátních orgánů odpovědných za záležitosti osob patřících k národnostním menšinám nedostatečná.

Protidiskriminační opatření

7. Omezení mandátu veřejného ochránce práv (např. v oblasti monitorování legislativy) nadále oslabují jeho schopnost bojovat proti diskriminaci. Veřejný ochránce práv neprovádí konkrétní osvětové aktivity mezi osobami patřícími k národnostním menšinám; zabývá se převážně otázkami diskriminace Romů nebo stížnostmi podanými osobami patřícími k romské komunitě.

8. Přijetí zákona č. 297/2021 umožňuje odškodnění romských žen, které byly v rozporu se zákonem sterilizovány, a vyplacení jednorázových částek. Ministerstvo zdravotnictví však žádosti romských žen o odškodnění vyřizovalo velmi pomalu a příliš mnoho žádostí zamítlo z důvodu nedostatečných důkazů. V roce 2024 Nejvyšší správní soud shledal, že přístup Ministerstva zdravotnictví je v rozporu se smyslem a účelem zákona.

Udržitelnost kulturních aktivit

9. Celkové finanční prostředky přidělené na kulturní aktivity osob náležejících k národnostním menšinám se snížily, což omezilo rozsah organizovaných aktivit. Kultura většiny národnostních menšin je podporována výhradně prostřednictvím projektového financování. Existuje jen velmi málo kulturních institucí se specializací na jednotlivé národnostní menšiny nebo provozovaných jednotlivými národnostními menšinami či osobami, které se k nim hlásí.

Nesnášenlivost a nenávislné projevy

10. Orgány dále rozpracovaly a aktualizovaly právní rámec týkající se nenávislných projevů a trestných činů z nenávisli, včetně podněcování k násilí nebo nenávisli na základě příslušnosti k národnostní menšině. Pro potřeby soudnictví jsou organizována školení, která pomáhají uvádět nové právní normy do praxe.

11. Projevy nesnášenlivosti vůči Romům přetrvávají. V souvislosti s agresivní válkou Ruské federace proti Ukrajině a přílivem velkého počtu uprchlíků z Ukrajiny do České republiky se zvýšil počet projevů nesnášenlivosti vůči Ukrajincům a v menší míře i vůči Rusům.

Užívání menšinových jazyků

12. V médiích je veřejnoprávní televizní program dostupný v jednom menšinovém jazyce (polština), zatímco veřejnoprávní rozhlas vysílá velmi krátké pořady ve čtyřech menšinových jazycích (němčina, polština, romština, slovenština) a soukromá rozhlasová stanice vysílá (nepravidelně) jeden pořad v jednom menšinovém jazyce (slovenština). V menšinovém jazyce vycházejí jedny noviny (polština).

13. Právo používat jazyk menšiny při jednání s orgány veřejné správy je výrazně omezeno tím, že pokud žádný úředník neovládá daný jazyk menšiny (s výjimkou slovenštiny), žadatel musí zajistit tlumočníka. Při komunikaci s místními úřady a na vlakových nádražích/zastávkách se v praxi používá pouze polský jazyk. Na základě novely zákona č. 301/2000 o matričních úřadech, jménech a příjmeních z roku 2023 je možné v menšinovém jazyce uzavřít manželství nebo registrované partnerství.

14. Právo žen používat příjmení v menšinovém jazyce bylo rozšířeno a uvolněno. Topografické názvy v menšinovém jazyce zůstávají pouze v polštině. Úřady oznámily, že budou obce vybízet k tomu, aby topografické názvy uváděly také v němčině a dalších menšinových jazycích.

15. Základní a střední vzdělání v polském jazyce je poskytováno žákům patřícím k polské menšině v celé oblasti, kde tato menšina žije. Úřady plánují zavést dvojazyčné vzdělávání v němčině a češtině. Kromě toho existuje poptávka po výuce slovenštiny v rámci všeobecného vzdělávání.

Efektivní účast v rozhodovacích procesech a veřejných záležitostech

16. Rada vlády pro národnostní menšiny a Rada vlády pro záležitosti romské menšiny usnadňují pravidelné kontakty mezi orgány na národní úrovni a zástupci národnostních menšin. Prostřednictvím Rady vlády pro záležitosti romské menšiny se zástupci Romů podíleli na vypracování Strategie integrace Romů na období 2021–2030 a nyní se podílejí na jejím uskutečňování a monitorování. Vzhledem k tomu, že Rada vlády pro národnostní menšiny zastupuje 15 národnostních menšin a má velmi omezené lidské zdroje, není schopna se jednotlivými národnostními menšinami zabývat ve stejné míře jako Rada vlády pro záležitosti romské menšiny. Místní a regionální výbory pro národnostní menšiny se zabývají pouze omezeným počtem oblastí politiky národnostních menšin a ani jejich pravomoci, ani postup pro jmenování jejich členů nejsou jasně stanoveny.

Přístup Romů ke vzdělání a bydlení

17. Počet romských dětí navštěvujících mateřské školy nadále roste, i když pomalým tempem. V základním vzdělávání je téměř všechna (98 %) romská mládež vzdělávána podle standardního učebního plánu. Podíl romských žáků navštěvujících běžné školy/třídy se však mírně snížil a studie zadaná státními orgány potvrdila pokračující segregaci romských žáků. Opatření státních orgánů na podporu efektivního přístupu romských dětí k inkluzivnímu kvalitnímu vzdělávání jsou nedostatečná.

18. Pouze omezený počet Romů se přestěhoval z „ubytoven“ do adekvátních sociálních bytů. Návrh zákona o podpoře v oblasti bydlení řeší pouze některé strukturální překážky, kterým Romové čelí v oblasti bydlení.

Bilaterální spolupráce

19. K podpoře ochrany práv osob náležejících k národnostním menšinám úřady využívají bilaterálních vztahů s jinými státy, nicméně osoby náležející k běloruské, bulharské, řecké, ukrajinské a vietnamské menšině však dosud z bilaterálních dohod těžit nemohou.

PŘEDNOSTNÍ DOPORUČENÍ

20. Poradní výbor navrhuje, aby Výbor ministrů přijal pro plnění Rámcové úmluvy Českou republikou následující doporučení.

21. Pro další zlepšení implementace Rámcové úmluvy by příslušné orgány měly přijmout následující prioritní opatření souběžně s plněním všech doporučení obsažených v tomto stanovisku:

Přednostní doporučení

- 1) Poradní výbor naléhavě vyzývá odpovědné orgány, aby novelizovaly příslušné právní předpisy s cílem upravit přístup k určitým právům menšin pružnějším a méně restriktivním způsobem, zajistit, aby osoby patřící k národnostním menšinám mohly trvale požívat práv zakotvených v Rámcové úmluvě, a zohlednit demografickou situaci dotčené národnostní menšiny v delším časovém horizontu (viz odst. 54, článek 4).
- 2) Poradní výbor naléhavě vyzývá orgány, aby zajistily efektivní nápravu za sterilizace žen provedené v minulosti v rozporu se zákonem a bez dalšího odkladu odškodnily všechny oběti (viz odst. 70, článek 4).
- 3) Poradní výbor naléhavě vyzývá odpovědné orgány, aby ve spolupráci s představiteli Romů, včetně žen a dotčených rodin, zintenzivnily opatření na podporu efektivního přístupu romských dětí k inkluzivnímu kvalitnímu vzdělávání, včetně předškolního vzdělávání, a aby zvýšily podporu pro asistenty učitelů a další klíčové podpůrné pozice, aby podpůrná opatření a intervence zaměřené na znevýhodněné romské žáky byly prováděny skutečně účinně (viz odst. 156, článek 12).
- 4) Poradní výbor naléhavě vyzývá orgány, aby zintenzivnily své úsilí o zlepšení životních podmínek Romů s cílem předcházet a bojovat proti všem formám nerovnosti, které mají dopad na jejich přístup k sociálně-ekonomickým právům, zejména k bydlení (viz odst. 187, článek 15).
- 5) Poradní výbor vyzývá odpovědné orgány, aby podpořily vytvoření udržitelné struktury pro kulturní aktivity osob patřících k jednotlivým národnostním menšinám, které o to požádají, a to v úzké spolupráci s nimi, a aby těmto strukturám zajistily podmínky, včetně dlouhodobého financování, pro shromažďování, prezentaci a publikování kulturních děl, a to i v jazycích menšin (viz odst. 81, článek 5).
- 6) Poradní výbor vyzývá orgány, aby nadále usilovaly o potírání stereotypů a předsudků vůči osobám náležejícím k menšinám, mimo jiné prostřednictvím osvětových kampaní zaměřených na menšiny (např. v sociálních médiích). Poradní výbor dále vyzývá orgány, aby veřejně odsoudily a v případě trestné činnosti účinně stíhaly a trestaly všechny případy nenávistných projevů a rétoriky ve veřejné diskusi, namířené proti menšinám (viz odst. 104, článek 6).
- 7) Poradní výbor vyzývá orgány, aby zainteresovaným národnostním menšinám přidělily časové sloty pro televizní programy vysílané v pravidelných intervalech v jejich jazycích, prodloužily dobu vysílání rozhlasových programů v jazycích menšin a konzultovaly s představiteli méně početných národnostních menšin jejich potřeby a zájmy týkající se relevantní mediální produkce v jejich jazycích (viz odst. 113, článek 9).
- 8) Poradní výbor vyzývá orgány, aby osobám patřícím k národnostním menšinám usnadnily ústní a písemné používání menšinových jazyků při jednáních se správními orgány, zejména tím, že vyčlení zaměstnance schopné komunikovat v menšinovém jazyce a zajistí nábor jazykově kvalifikovaných zaměstnanců, a aby o tomto právu lépe informovaly národnostní menšiny (viz odst. 125, článek 10).
- 9) Poradní výbor vyzývá orgány, aby ve veřejném školství na všech příslušných stupních, zejména v předškolním vzdělávání, zavedly výuku slovenštiny a zajistily dostatečnou nabídku vysokoškolského studia potřebného pro přípravu učitelů slovenštiny (viz odst. 165, článek 14).
- 10) Poradní výbor vyzývá orgány, aby ve spolupráci s příslušnými školami a regionálními a místními orgány zavedly dvojazyčné vzdělávání v němčině a češtině a koordinovaly tento proces na celostátní úrovni (viz odst. 166, článek 14).

Další doporučení

22. Orgány jsou vyzvány, aby zohlednily podrobné připomínky a doporučení obsažené v tomto Stanovisku Poradního výboru.

Následné úkoly k tomuto doporučení

23. Poradní výbor vybízí orgány, aby toto stanovisko přeložily do úředních jazyků a jazyků menšin a zveřejnily je a aby jeho závěry a doporučení ve velké míře šířily mezi všechny zúčastněné strany.
24. Poradní výbor dále vybízí orgány, aby po zveřejnění tohoto Stanoviska k šestému cyklu uspořádaly návaznou akci a využily ji k diskuzi a určení způsobů, jak realizovat doporučení uvedená v tomto Stanovisku.

POSTUP MONITOROVÁNÍ

Následné činnosti a osvěta související s doporučeními Pátého stanoviska poradního výboru

25. Dne 21. dubna 2022 se v Praze konal kulatý stůl, který navázal na doporučení Pátého stanoviska Poradního výboru. Páté stanovisko a Usnesení jsou zveřejněna na internetových stránkách Úřadu vlády České republiky v češtině a angličtině.¹

Příprava národní zprávy za šestý cyklus

26. Šestá zpráva státu byla doručena dne 29. března 2023. Příslušné orgány ji částečně založily na výročních zprávách o situaci národnostních menšin, na jejichž vypracování se podíleli zástupci národnostních menšin. Při přípravě této zprávy však zástupci menšin nebyli přímo konzultováni.²

Návštěva členského státu a přijetí Šestého stanoviska

27. Toto šesté stanovisko k provádění Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin (dále jen »Rámcová úmluva«) Českou republikou bylo přijato v souladu s článkem 26 odst. 1 Rámcové úmluvy a článkem 25 usnesení (2019) 49 Výboru ministrů. Závěry vycházejí z informací obsažených v šesté státní zprávě a dalších písemných zdrojích, jakož i z informací, které Poradní výbor získal od vládních a nevládních zdrojů během své návštěvy v Praze, Brně a v Jevišovce ve dnech 25. až 28. června 2024. Bohužel ne všichni pozvaní zástupci národnostních menšin toto pozvání přijali.

28. Poradní výbor vyjadřuje příslušným orgánům svou vděčnost za spolupráci před návštěvou, v jejím průběhu i po jejím skončení a dalším partnerům, s nimiž se během návštěvy setkal, za jejich cenné příspěvky. Lituje, že pro setkání s Poradním výborem nebylo k dispozici Sdružení obcí. Návrh stanoviska, který byl schválen Poradním výborem dne 24. února 2025, byl v souladu s článkem 37 usnesení (2019) 49 předán českým orgánům k vyjádření dne 3. března 2025. Poradní výbor vítá připomínky, které obdržel od českých orgánů dne 13. května. 2025.

29. Řada článků Rámcové úmluvy není v tomto stanovisku zahrnuta. Na základě informací, které má v současné době k dispozici, se Poradní výbor domnívá, že implementace těchto článků nevyvolává žádné konkrétní připomínky. Toto konstatování nelze vykládat tak, že již byla přijata adekvátní opatření a že úsilí v této oblasti může být zmírněno nebo dokonce ukončeno. Poradní výbor se spíše domnívá, že povinnosti vyplývající z Rámcové úmluvy vyžadují ze strany státních orgánů trvalé úsilí. Poradní výbor posuzuje situaci s ohledem na stav věcí v době monitorování.

¹ Viz [Úřad vlády České republiky](#).

² Viz [Šestá zpráva](#) předložená Českou republikou podle článku 25 odst. 2 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, ACFC/SR/VI(2023)003, s. 14.

Poradní výbor pro Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin je nezávislý orgán, který pomáhá Výboru ministrů Rady Evropy při hodnocení přiměřenosti opatření přijatých smluvními stranami Rámcové úmluvy k naplnění v ní stanovených zásad.

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin, která byla přijata Výborem ministrů Rady Evropy dne 10. listopadu 1994 a vstoupila v platnost dne 1. února 1998, stanoví zásady, které mají státy dodržovat, a také cíle, kterých mají dosáhnout, aby zajistily ochranu národnostních menšin. Text Rámcové úmluvy je k dispozici mimo jiné v bulharštině, chorvatštině, češtině, němčině, řečtině, maďarštině, polštině, romštině, ruštině, srbštině, slovenštině a ukrajinštině.

Toto stanovisko obsahuje hodnocení Poradního výboru po jeho šesté návštěvě Česka.

www.coe.int/minorities

Rada Evropy je čelnou organizací zabývající se záštitou lidských práv na evropském kontinentě. Sdružuje 46 států, včetně všech členských států Evropské unie. Všechny členské státy Rady Evropy se přihlásily k Evropské úmluvě pro lidská práva, dohodě uzavřené s cílem ochrany lidských práv, demokracie a právního státu. Nad dodržováním Úmluvy v jednotlivých členských státech bdí Evropský soud pro lidská práva.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE